

τέλει δμολογῶν ὅτι τὸ καθόλου εἶναι ἀληθέστερον τοῦ καὶ ἔκαστον καὶ ὅτι ὑπάρχει οὐ μόνον ἐν τῷ νῷ ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς πράγμασιν¹.

Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ὁ Θωμᾶς ὁ *Ghantimpre* (Thomas Cantipratensis), ὃστις καταλεχθεὶς τῷ 1232 εἰς τοὺς Δομινικανοὺς συνέγραψε πλὴν τοῦ ἥθικοῦ καὶ ἴστορικοῦ συγγράμματος «Bonum universale de apibus»² μέγις ἐγκυκλοπαιδικὸν ἔργον «De natura rerum» ἐπιγραφόμενον. Ἐν τούτῳ διαλαμβάνει περὶ ἀνθρώπου (σώματος καὶ ψυχῆς) καὶ ζώων, φυτῶν καὶ πηγῶν, λίθων καὶ μετάλλων, πλανητῶν καὶ μετεώρων³.

Β' Η ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΙΖΟΥΣΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

ΗἘκ τῆς γνώσεως τῶν νεωτέρων πηγῶν προελθοῦσα οἰκείωσις πρὸς τὴν ἀριστοτελικὴν φιλοσοφίαν ἐπίγιαγεν ἀντίθεσιν αὐτῆς πρὸς τὰς παλαιοτέρας πλατωνικὰς καὶ αὐγουστινείους θεωρίας. Μή τις δύνως ὑπολάβῃ ὅτι οἱ εἰς τὰ διαγοήματα τοῦ Αὐγουστίνου προσκείμενοι ἀπέκρουν ὅλως τὰς νεωτέρας διδασκαλίας. Ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἐμελέτου συντόνως τὰ ἀριστοτελικὰ μετὰ τῶν ἀριστικῶν καὶ ιουδαϊκῶν συγγραμμάτων καὶ παρελάμβανον ἐξ αὐτῶν πολλὰς θεωρίας. Ἐχουσι δὲ τοῦτο τὸ ἕδιον καὶ διακριτικὸν γνώρισμα, ὅτι ἐμμένουσι πιστοὶ ἐν ταῖς κυριωτάταις ἀρχαῖς τῆς αὐγουστινείου παραδόσεως καὶ ἐφιηνεύουσι πιστῶς καὶ κατὰ λέξιν ἀριστιμένιας διδασκαλίας ἐκείνων. Προσθυμοῦνται μὲν πάντως νὰ ἀποδεχθῶσι φιλοσοφήματα τοῦ Ἀριστοτέλους ἀλλὰ μόνον καὶ ὅσον ταῦτα προσαρμόζονται πρὸς τὰς αὐγουστινείους θεωρίας καὶ δὲν μεταβάλλουσι τὸν οὐσιώδη αὐτῶν χαρακτῆρα. Τοιαύτην κατεύθυνσιν εἶχον οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν παλαιοτέραν Σχολὴν οὐ μόνον τῶν

ποιεῖν ἐνδύματα καὶ ὅπλα καὶ τὰ ἄλλα τὰ τῷ ἀνθρώπῳ χρήσιμα. Καὶ ἡ λογικὴ δὲ διακρίνεται εἰς τρία, τὴν γραμματικὴν καὶ τὴν διαλεκτικὴν καὶ τὴν ὑητορικήν.

¹ Τὸ καθόλου λαμβάνει ὁ νοῦς δι' ἀφαιρέσεως ἀπὸ τῶν ἐπὶ μέρους καὶ νοεῖ καὶ ἔαυτό, εἰ καὶ κατ' ἄλληθειαν μὴ ὑπάρχει ἐκτὸς τῶν καὶ ἔκαστον μηδὲ χωρίζεται ἀπ' αὐτῶν. *Speculum doctrin* 3, 8. Τὴν οἰκείαν βιβλιογραφίαν· ἵδε παρὰ *Überweg-Geyer*, σ. 733.

² Τοῦτο συγγραφὲν μεταξὺ τοῦ 1256 καὶ 1263 εἶναι πηγὴ ἀξιόλογος εἰς τὴν ἴστορίαν τοῦ τάγματος τῶν Δομινικανῶν.

³ Περὶ τοῦ ἐγκυκλοπαιδικοῦ Ἀρνόλδου *Saxo* ἔπιθ. *E. Stange* *Arnoldus Saxo, der älteste Enzyklopädist.* des 13 Jahrhs, 1885.

Φραγκισκανῶν ἀλλὰ καὶ τῶν Λογινοχωνῶν. Αὐτὸς ἐν τοῖς Εξῆς θέλομεν διαλάβει περὶ τοῦ αὐγουστινιοῦ τοῦ χριστοῦντος ἐν ἑκατέρῳ Σχολῇ.

α') ΕΝ ΤΗ ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΑ ΣΧΟΛΗ ΤΩΝ ΦΡΑΓΚΙΣΚΑΝΩΝ

§ 1. Ἀλέξανδρος ὁ Ἀλήσιος καὶ Ἰωάννης ὁ Ρουπελληνὸς

1. **Ἀλέξανδρος ὁ Ἀλήσιος** (Alexander Halensis). Οὗτος κατῆγετο ἐκ τῆς κομιτείας Cirencester τῆς Ἀγγλίας καὶ ἐγεννήθη μεταξὺ τοῦ 1170 καὶ 1180, ἔλαβε δὲ τὴν ἐπωνυμίαν ἐκ τοῦ ἐν ᾧ ἐξεταδεύθη μνηστηρίου τοῦ Hales. Ἐσπούδασεν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῶν Παρθίων καὶ ἐκεῖ βίστερον ἐγένετο προτρανῆς διδάσκαλος¹. Λιὰ τὴν ἔξαρσον πολυμάθειαν² καὶ εὐδοκίμητον προσέτρεζον πανταχόθεν οἱ ἀκροαταὶ καὶ προσέγερμον αὐτῷ οἱ σύγχρονοι τὸ μητρικὸν ὄνομα «Doctor irrefragabilis». Κατ' ἐντολὴν Ἰγνοκεντίου τοῦ Αρχιεπισκόπου τὸ ἔργον «Summa universae theologiae»³, ἐν φάσει⁴ ἐπειράθη γὰρ ἀνιπτίσῃ καὶ παριστήσῃ τὸ δλον τῆς θεολογίας σύστημα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συγγραμμάτων τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῶν Γραμμῶν τοῦ

¹ Τὰ ίδια καὶ χαρακτηριστικὰ τῆς περὶ ἡς ὁ λόγος εἰδοεις γνωρίσματα εἶναι ή διδασκαλία τῆς πνευματικῆς θλητῆς, ή ἀπόφαντις περὶ τῶν σπεριατικῶν λόγων (rationes seminales) καὶ τοῦ πλήθους τῶν εἰδῶν, ἔτι δὲ ή θεωρία τῆς ὑπὸ τοῦ νοῦ ἀμέσου γνώσεως τῶν παθῶν ἐκαστον καὶ τῆς αὐτογνωσίας τῆς φυχῆς τούτοις προσιθετέα ή ἔξαρσις τῆς βιουλήσιος μπέρο τὴν νόησιν.

² Πρῶτος αὐτὸς ἐκ τῶν Φραγκισκανῶν κατέλαβε θέσιν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ.

³ Ἔγινοσκε πλὴν τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τῶν ὑπομνηματιστῶν αὐτοῦ καὶ ἀλλων παλαιοτέρων φιλοσόφων πάντας τοὺς Λατίνους πατέρας τῆς Ἑκκλησίας καὶ τοὺς πλείστους "Ἐλληνας".

⁴ Συνεπληρώθη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συγγραφέως ὑπὸ τῶν μαθητῶν περὶ τὸ 1252. Ἐξεδόθη δὲ τὸ πατά πρῶτον ἐν Βενετίᾳ τῷ 1475, βιστερον δὲ τῷ 1482, τῷ 1576 κ. ἐξ. Νεωτάτη εἶναι ή τῶν Φραγκισκανῶν ἔκδοσις τοῦ Quaracchi, 1924. Ἡ Summa virtutum, ἥτις τῷ 1509 ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἀλεξάνδρου, εἶναι ἀλλοτρία αὐτοῦ καὶ γεωτέρα τοῦ Bonaventura (ιδὲ Minjes, Philos. Bemerkungen über die dem Alex. Hal. zugeschriebene Summa de virtutibus, ἐν τῇ Baümker Festgabe).

⁵ Πητέρον ὅτι ὁ Ρογῆρος Βάκων (opus minus, ἐκδ. Brewer, 326) ποιεῖ τα εἰρωνικὸν λόγον περὶ τῆς Summa ταύτης καὶ διαμιφισθῆτε τὴν γνησιότητα. Τούτῳ δέ τινες τῶν νεωτέρων στοιχοῦντες ἀρνοῦνται ὅτι τὸ ἔργον προέχεται ἐκ τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Λομβαρδοῦ¹. Ἐν τούτῳ λοιπὸν διδάσκει ὅτι ἡ τοῦ θεοῦ γνῶσις ἦμῶν εἶναι ἔμμεσος, ή διὰ τῆς πίστεως ή διὰ τῶν δημιουργημάτων γινομένη. Τὰ δημιουργήματα τοῦ θεοῦ διδάσκουσι τὴν ὑπαρξίν ὑπερτάτου ὄντος καὶ παρέχουσι τὰς κυριωτάτας αὐτοῦ ἴδιότητας². Ἐντεῦθεν αἱ πολλαὶ τῆς τοῦ θεοῦ ὑπάρχεις ἀποδεῖξεις. Ἐπειδὴ δηλαδὴ πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ ὄντα εἶναι παροδικὰ καὶ ἔχουσι τὴν αἰτίαν ἐκτὸς ἑαυτῶν, ἐπάναγκες νὰ ὑπάρχῃ μίδιον καὶ καὶ³ ἑαυτὸν ὄν. Τοῦτο εἶναι δὲ θεός⁴. Ἐπειτα δὲ ἡ κατὰ⁵ ἀνάγκην ὑπάρχουσα ἀλήθεια μαρτυρεῖ τὴν ὑπαρξίν ἀπολύτου ἀληθείας, τοῦ θεοῦ⁶. Ἀλλὰ προσέτι τὸ αὐτὸν ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῆς ἐννοίας τῆς τελειότητος. Γινώσκομεν δηλαδὴ ὅτι τὰ ὄντα τάττονται εἰς βαθμολογικὴν σειρὰν τελειότητος καὶ ὅτι ἐκάστου νοούμενου ὡς τελείου ὑπάρχει ἔτερον τελειότερον. Ἀνάγκη δὲ ἐν τῇ βαθμολογικῇ σκάλᾳ ηὐδικοῦ ἡ νὰ χωρήσωμεν ἐπ’ ἀπειρον, ὅπερ ἀτοπον, ή νὰ ὀριολογήσωμεν ὅτι ὑπὲρ πάντα ὑπάρχει ἀκρότατον καὶ τελειότατον ὄν, ὅπερ τερματίζει τὴν σειρὰν διότι οὐδὲν ὑπάρχει ἀνώτερον⁷ καὶ τοῦτο εἶναι δὲ θεός⁸. Τέλος τοῦ θεοῦ τὴν ὑπαρξίν ἀποδεικνύει ἡ τοῦ ἀνθρώπου συνείδησις. Ἐπειδὴ δηλονότι ή ψυχὴ σύνοιδεν ἑαυτῇ⁹ ὅτι δὲν ὑπάρχει πεὶ ἀλλ’ ἔλαβεν ἀρχήν, ἐπάναγκες νὰ ὀριολογήσωμεν ὅτι ὑπάρ-

¹ Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Λομβαρδοῦ διαιρεῖ τὸ ἔργον εἰς τέσσαρα μέρη διαλαμβάνον περὶ θεοῦ καὶ τῶν δημιουργημάτων, τῆς ἀπολυτρόσεως καὶ τῶν μυστηρίων. Καθόλου δ’ εἰτεῖν ἀκολουθεῖ ἀπλῶς καὶ συνεχίζει τὴν μέθοδον καὶ τὰς τάσεις τῶν ἥδη γραφάντων συνόψεις καὶ γνώμιας. Ἡ ἀξιόλογος καινοτομία τοῦ Ἀλεξάνδρου ἔγκειται ἐν τῇ σχέσει αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀριστοτελικὴν καὶ τὴν ἀριστικὴν γραμματείαν. Ἐνῷ οἱ προγενέστεροι ἐγίνωσκον μόνον τὴν λογικὴν τοῦ Ἀριστοτέλους δὲ Γουλιέλμος δὲ Auxerre παρέβλεπε τὴν φυσικὴν καὶ τὴν μεταφυσικὴν καὶ ἐμνημόνευε πλὴν τῆς λογικῆς μόνον τῆς ἡθικῆς καὶ τοῦ περὶ ψυχῆς συγγράμματος, δὲ Ἀλέξανδρος ποιεῖται χρῆσιν ὅλης τῆς ἀριστοτελικῆς φιλοσοφίας ὡς ἐπιστήμης βοηθητικῆς τῆς θεολογίας. Πάντως ὑφίσταται ἵσχυρὰν τὴν ἐπίδρασιν τῆς φιλοσοφίας τοῦ Πλάτωνος καὶ τῆς θεολογίας τοῦ Λύγουστίνου. Προκρίγων δέ, ὅπου ὑπάρχει διαφωνία, τὰς γνώμιας τοῦ Αὐγουστίνου τῶν τοῦ Πλάτωνος καθίσταται ἰδευτής τοῦ Αὐγουστινισμοῦ κατὰ τὸν 13ον αἰώνα. Ἐκ τῶν Ἀράβων λαμβάνει πρὸ διφθαλμῶν μάλιστα τὸν Ἀβικένναν. (Überweg—Geyer. 383 ἐξ.).

² Summa theol. i, qu. 2, m 2, art 1. 3. καὶ i, qu. 2, m 3, art 5.

³ Ἐν τῇ ἀποδείξει ταύτῃ δὲ Ἀλέξανδρος συμφωνεῖ τῷ Ριχάρδῳ τοῦ ἀγίου Βίκτωρος.

⁴ Ἡ ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἀπόδειξις τῆς ὑπάρχεις τοῦ θεοῦ γίνεται κατὰ τὸ παράδειγμα Ἀνσέλμου καὶ Αὐγουστίνου.

⁵ Ἡ ἀπόδειξις αὗτη εἶναι ὁμοία τῇ τοῦ Ἀνσέλμου καὶ τοῦ Ριχάρδου.

κει αλτία τῆς ὑπάρχεντος αὐτῆς· ή αλτία αὕτη εἶναι ὁ θεός¹. Οσαύτος πειρᾶται δὲ Ἀλέξανδρος ἀκολουθῶν τοῖς προγενεστέροις νὰ ἀποδεῖξῃ διτὶ δὲ θεὸς εἶναι ἀναλλοίωτος, ἀπλοῦς, ἀπειρός, ἀμετρός, ἀτίτος, τριαδικός². Ο θεὸς εἶναι τὸ πιο μέντηγμα πάντων τῶν ὄντων· διότι αἱ ίδεαι, καθ' ἃς ὁ κόσμος ἐγένετο, δὲν ὑπάρχουσιν ἔκτὸς τοῦ θεοῦ ἀλλ' ἐν τῷ θείῳ λόγῳ³ καὶ εἴναι κατὰ βάσιος οὐδὲν ἄλλο· η αὐτὴ ή θεία οὐσία, καθ' ὃσον αὕτη γινώσκεται ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὡς τὸ πρότυπον, ὡς η causa exemplaris τῶν ὄντων. Λιὸν καὶ πᾶσαι αἱ ίδεαι εἶναι ἐν τῷ θεῷ κατὰ τὴν οὐσίαν ἐν, μόνον δὲ κατὰ τοσοῦτο εἶναι διάφοροι, καθ' ὃσον δὲ θεὸς γινώσκει τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ὡς τὸ πρότυπον πολλῶν καὶ διαφόρων ὄντων⁴. Οὐ μόνον δὲ τὸ πρότυπον πάντων εἶναι δὲ θεὸς ἀλλὰ καὶ ποιητικὴ αὐτία διὰ τῆς παντοδυναμίας, διὸ η τὸν κόσμον ἐκ τοῦ μηδενὸς ἐδημιούργησεν⁵. Ἀλλὰ καὶ τελικὴ αὐτία εἶναι δὲ θεός, διότι μπάρζει τὸ μηφιστον ἀγαθόν, εἰς δὲ πάντα μείνουσιν. Ἐντεῦθεν προσέρχεται η γενικὴ πάντων οὐσίαν, ητις οὐδὲν μητὸς αὐτοῦ τοῦ κακοῦ ταράττεται, διότι καὶ τοῦτο συντελεῖ ἐμμένως εἰς τοῦ ὅλου τὴν ἀρμονίαν. Ἐν ταύτῃ δὴ τῇ καθολικῇ ἀρμονίᾳ ἔρχεται τὸ κάλλος τοῦ κόσμου, ὃς πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς η τοῦ θεοῦ πράτην πλαπαλιής⁶.

Πάντα τὰ ἄλλα ὄντα πιοτὲ τὸν θεὸν εἶναι κατ' οὐσίαν διάφοροι αὐτοῦ καὶ σύγκεινται ἐξ ὑλῆς καὶ εἴδους, τ. ἐ. ἐκ δινάμεως καὶ ἐνεργείας⁷. Διακρίνονται ἐν τῷ αἰσθητῷ κόσμῳ δύο εἴδη ὄντων, τὰ μηφύγα καὶ τὰ ἔμφυγα. Τὰ δὲ ἔμφυγα πάλιν τάσσονται εἰς τρεῖς διαφόρους βαθμούς τάξεις, εἰς τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Η φυχὴ εἶναι κατὰ τοῦτο ἀρχὴ τῆς ζωῆς, ὅτι μπάρζει ἐντελέχεια η οὐσιόδης

¹ Summa theol. I, qu. 3, m. 1.

² Αὐτ. 1, qu. 4—12.

³ Ἐνταῦθα διορῶμεν τὴν ἐπίδρασιν τοῦ πλατιονιοῦ τοῦ 12ου αἰώνος.

⁴ Αὐτ. 2, qu. 3, m. 1 καὶ qu. 3, m. 2.

⁵ Αὐτ. 2, qu. 5, m. 1 καὶ 2. Η μὲν δημιουργικὴ ἐνέργεια ὡς ταυτιζομένη ἀληθῶς τῇ θείᾳ οὐσίᾳ εἶναι ἀτίτος, η δὲ δημιουργία ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας ταύτης δὲν εἶναι ἀτίτος ἀλλ' ἔχει ἀρχήν. Εἰρήσθω δ' ὅτι ποιητικὴ τοῦ κόσμου αλτία εἶναι πλὴν τῆς θείας παντοδυναμίας καὶ η θεία βιούλησις η δημιουργία εἶναι ὅλως ἐλευθέρα τοῦ νοῦ πρᾶξις. Αὐτ. 2, qu. 6, m. 2, art. 3, καὶ qu. 5, m. 2.

⁶ Αὐτ. 2, qu. 4, m. 2 καὶ 3, qu. 15, m. 1.

⁷ Αὐτ. 2, qu. 3, m. 1 «secundum hunc modum nou dicitur anima simplex, quia habet materiam et formam spirituali», πρβλ. αὐτ. qu. 20,

μορφή καὶ διακρίνεται εἰς φυτικήν καὶ αἰσθητικήν καὶ νοητικήν¹. Νοητική εἶναι ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ ὑπάρχουσα δημιουργημα τοῦ θεοῦ καὶ κατὰ τὴν οὐσίαν αὐτῆς ἀμέριστος². Διὸ καὶ ἐκάστη δὲν γεννᾶται ἐξ ἑτέρας ἀλλ’ ἐμποιεῖται τῷ γεννωμένῳ ἀμέσως ὑπὸ τοῦ θεοῦ. Συναπτομένη δὲ τῷ σώματι οὗτῇ ἐγένεται καὶ διὸ ἐγένεται, ἐνῷ τὸ σῶμα οὗτοῦ μόνον διὰ τῆς ψυχῆς³. Ήθικὸς τοῦ ἀνθρώπου σκοπὸς εἶναι ἡ τοῦ θεοῦ ὡς τοῦ ἀκροτάτου ἀγαθοῦ⁴ γνῶσις, ἡ ἐκ τῆς γνώσεως ἀγάπη καὶ ἡ διὰ τῆς ἀγάπης αὐτῆς τοῦ θεοῦ, ἐνθα κεῖται ἡ εὐδαιμονία⁵.

Καὶ νέας μὲν θεωρίας δοκεῖ ἀλέξανδρος δὲν ἐπενόησεν ἀλλὰ διὰ τῆς μεγάλης ἀνχινοΐας καὶ σπουδαίας πολυμαθείας ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς εὑρυτέραν ἀνάπτυξιν τῆς χριστιανικῆς φιλοσοφίας κατὰ τὸν 13^{ον} αἰώνα⁶. Απέθανε δὲν Παρισίοις τῷ 1245⁷. Μαθητὴς καὶ διάδοχος αὐτοῦ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῶν Παρισίων ἐγένετο δοκεῖ Ιωάννης δοκεῖ Ρουπελληγόρος.

¹ Λύτ. 2, ḥμ. 90, πλ. 2, art. 1 ἔξ.

² Οὐτοῦ πιστεῖται πολλοὺς ὄφισμοὺς τῆς ψυχῆς καὶ σπουδάζει νὰ συναρμόσῃ αὐτοὺς τῷ ὄφισμῷ τοῦ Ἀριστοτέλους. Οὕτω λέγεται «Substantia, non tantum ut forma substantialis sed ut quod ens in se, praeter quod est actus corporis...est substantia praeter substantialiam corporis» (Λύτ. ḥμ. 59, πλ. 24). Τῷ Σταγιωτῇ δισαύτως συμφωνῶν ποιεῖται διάκρισιν ἐνεργείᾳ νοῦ καὶ δυνάμει νοῦ, οὓς ἀποφαίνει ὡς δύο διαφόρους δυνάμεις τῆς λογικῆς ψυχῆς: «Intellectus agens et intellectus possibilis sunt duas differentiae in anima rationali» (Λύτ. 11, ḥμ. 69, πλ. 3). Αποφαίνεται δὲ διὰ τοῦ οἴ «ἄδιοι λόγοι» καὶ αἱ πρῶται ἀρχαὶ εἶναι ἡμῖν σύμφυτοι διά τινος φωτισμοῦ (illuminatio) θείου (Λύτ. 3, ḥμ. 69, πλ. 2),

³ Λύτ. 2, ḥμ. 62, πλ. 1 καὶ ḥμ. 60, πλ. 3.

⁴ Η ἔννοια τοῦ ἀκροτάτου ἀγαθοῦ (subiectum bonum) προτανεύει τῆς φιλοσοφικῆς καὶ θεολογικῆς θεωρίας τοῦ ἀλέξανδρου. (πβλ. Prolegomena 35 ἔξ).

⁵ Λύτ. 2, ḥμ. 61, πλ. 3.

⁶ Οὐτοῦ ἔτημα καὶ αὐτὸς δοκεῖ Βαγγῆς Βάκων καλῶν αὐτὸν μετὰ τοῦ ἀλβέρτου τοῦ μεγάλου «duos modernos gloriosos» (Comissari naturalium 11, 3). «Ἄλλ’ αἱ ὑπηρεσίαι, ἃς προσήνεγκε τῇ σχολαστικῇ φιλοσοφίᾳ παρεγγωρίσθησαν ἐπὶ πολὺν χρόνον, διότι ἐπεσκιάσθη ὑπὸ τῶν διαδόχων.

⁷ Περὶ τοῦ ἀλέξανδρου τούτου πβλ. J. Endres, Des Alex. v. Hales Leben und psychol. Lehre (ἐν Ph. Jahrb. 1, 24 ἔξ.), 1888. — F. Picavel, Abél. et Alex. de Hales, créateurs de la méthode scolastique, 1896. — F. Pelster, Exegetische Schriften des Alex. v. Hales, 1921. — P. Duhem, Le système du monde 3, 399 ἔξ. — F. Pelster, Scholastik 1, 572. (1926). Ιδὲ καὶ Überweg—Geyer, σ. 754.

2. Ιωάννης δ Ρουπελληγόρδος (έκ La Rochelle, de Rupella). Οὗτος ἐγεννήθη περὶ τὸ 1200, ἐγένετο magister regens περὶ τὸ 1238 καὶ ἐτελεύτησε τῷ 1245. Κυριώτατον αὐτοῦ σύγγραφμα¹ είναι τὸ ἐπιγραφόμενον *Summa de anima*², ἐν ᾧ διερευνῶνται τὰ ψυχολογικὰ ζητήματα³. Ἐντονότερον καὶ σημαντερον πάντων τῶν διμοχρόνων ποιεῖται διάκρισιν τῆς ψυχῆς (enī, quod est) καὶ τῆς οὐσίας (essentia, quod est), ἐξ ὃν ἀμφοτέρων σύγκεινται πάντα τὰ δημιουργήματα. Ἐκ ταύτης δὲ μόνης προνιστάνται τὰ πνευματικὰ δύνατα, καθ' ὃσον ταῦτα — διδάσκει ὁ Ιωάννης ἀποχρυσῶν τὴν θεογίαν τοῦ ἑαυτοῦ διδασκαλίου — δὲν ἀποτελοῦνται ἐξ ὑλῆς καὶ εἶδους. Ως πρὸς τὴν φύσιν τῆς ψυχῆς, ἢν ἀποδεικνύεται ἀθίνατον⁴, ἐκθέτει ὁ φιλόσοφος τὴν τε περὶ ταυτότητος ἀντῆς πρὸς τὰς οἰκεῖας δυνάμεις γνώσην καὶ τὴν ἀναντίαν ταύτῃ. Πειρᾶται δὲ νῦν συνδικαλλίσῃ τὰς ἀντιθέτους θεορίας προσνέμοντας τὴν ταυτότητα τὴγ γέννονταν ὅτι ή οὖσαν τῆς ψυχῆς δὲν εἴδει ὑπῆρχεν ἄλλεν τῶν δυνάμεων. Ἐν τῇ περὶ γνώσεως θεορίᾳ οτοιχεῖ μᾶλιστα καὶ χωρίως τοῖς νέοις πλατωγικοῖς καὶ τῷ Λάγονοτίγρῳ ἐν μέρει δ' ἀκολουθεῖ καὶ τῇ ἀριστοτελεκή τεκδοχῇ διεκρίνονταν ἔνεργειαν καὶ τὸν δυνάμει νοῦν⁵. Ἀλλ' ἐπὶ τῆς μετοτέρους γνώσεως, ηῆς τοῦ θεοῦ καὶ

⁴ Ο Ιωάννης συνέγραψε βιβλία ἐπιγραφόμενα Summa de vitiis, Summa de virtutibus, Summa de decem praeceptis, Summa de articulis fidei.—Ἐπιθ. P. Minges, De scriptis quibusdam Fr. Joannis de Rupella (ἐν Arch. Frane, Hist., 1913.).

² Ο μέγας ἀριθμός τῶν περισσοτέρων ἀντιγράφου μαρτυρεῖ τὴν μεγάλην τοῦ ἔργου εὐδοκίηντιν. Ἐξεδόθη δὲ τῷ 1882 ἐπιγραφόμενον . La summa de anima di Frate Giovanni della Rochelle . . . pubblicata per la prima volta e corredata de anima di Frate del P. Teofilo Dominichelli Ἡ ἐν τῇ ἑθνικῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων ἀνακεφένη πραγματεία . De definitione multiplici potentiarum animae. δροιάζει σφρόδρω τῇ Summa de anima καὶ τοις κατάγεται ἐκ τοῦ Ιωάννου de Rupella. Ήση ταύτης διαλαμβάνει ὁ Hauréau, Notices et extraits 5, 45--48.

³ Πηγὴν ἔχει ὁ συγγραφεὺς οὐχὶ τόσον τὸν Ἀριστοτέλη, οὐδὲ τὸ περὶ φυ-
κῆς ἔργον ἀπαξ μόνον μνημονεύει, ὃσον τὸ Ἀβικέννιν καὶ μάλιστα τὸν Λύγου-
στίνον. ⁴ Ετι δὲ καὶ τοὺς νέους πλατωνικοὺς λαμψάνει πρὸ ὀφθαλμῶν, καθάπερ
ἔμφασιν δι τῆς ψυχῆς δοξισμός, καθ' ὃν «anima est substantia incorporeæ
intellertualis, illuminationis a primo ultima relatione perceptiva. De
anima i, 3.

⁴ Τὰς περὶ ἀθανασίας ἀποδεῖξεις ἀρέται ἐκ τοῦ *De immortalitate animae* ἔργου τοῦ Γουγδισπαλίνου.

⁵ Ὁ ἐνεργείᾳ νοῦς ἐπιχέει τὸ φῶς τῆς νοήσεως εἰς τὰ αἰσθητὰ εἴδη τὰ

‘Ο σπουδαιότατος μαθητής τοῦ εἰρημένου Ἀλεξάνδρου καὶ ὁ ἐπιτημότατος ὀνόματος παλαιοτέρας Σχολῆς τῶν Φραγκισκανῶν ἦτορ ὁ Bonaventura.

§ 2. Bonaventura.

1. Βλος καὶ συγγραφή. Ὁ Ἰωάννης Fidanza, ὁ ἐπικληθεὶς Bonaventura³ ἐγεννήθη τῷ 1221 ἐν Βαλνεορεγίῳ (Bagnorega τῆς Ροσκίνης). Ὅτε τετραέτης νόσῳ κινδυνώδει περιέπεσεν, οὐ μήτη ηὔξατο δύνασις τὸν υἱόν, ὃν σωθῆ, καθοσιώσῃ εἰς τὸν ἄγιον Φραγκῆ-πολιν τὸν οὖν, ὃν σωθῆ, καθοσιώσῃ εἰς τὸν ἄγιον Φραγκῆ-πολιν τὸν οὖν, Διὸ δὲ Ἰωάννης ἐν ἥλικαί 20 περίπου ἐτῶν κατετάχθη εἰς τοὺς Φραγκούσκους. Τὰς σπουδὰς διήγνυσεν ἐν Παρισίοις, ὃπου ἐγένετο (1243—1245) μαθητὴς τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὃν καλεῖ πατέρα καὶ διδάσκαλον «pater et magister». Τῷ 1248 ἔλαβε τὴν «licenciam publice legendi» καὶ ἐδίδαξεν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῶν Παρισίων εὑδοκίμων διὰ τε τὴν πολιγγνωσίαν καὶ τὴν ἀκρανίαν εὐσέβειαν. Τῷ 1255 ἐνεπλέχθη εἰς τὰς ἔριδας τῶν κοσμικῶν καὶ τῶν κληρικῶν καὶ ὑπερεμάχησε σιλενιαρῶς Θωμᾶ τοῦ Ἀκυνιάτου, πρὸς ὃν στενὴν συνηψε φιλίαν. Τῷ 1257 τὸ πανεπιστήμιον, ἐνδίδον εἰς συστάσεις τοῦ πάπι, ἀπένειμεν αὐτῷ (ώς καὶ τῷ Θωμᾷ) τὸ ἀξίωμα τοῦ magister regens⁴. Τῷ δὲ

ἐνυπάρχοντα ἐν τῇ φαντασίᾳ ἢ δοξασίᾳ καὶ οὕτῳ ποιεῖται ἀφαίρεσιν αὐτῶν καὶ γατὸς ἀκολουθίαν σύνδεσιν ἐν τῷ δυνάμει νῷ. *De anima* 2, 37.

¹ Avt. 2, 37. 1, 3 «humana anima nihil intelligit, nisi illuminetur ab illuminationis principio et patre nostro deo».

^a "Exiθ. H. Felder, Gesch. der wiss Studien in Franziskanerorden, 1904. Minges, Zur Erkenntnisslehre des Franziskaner J. de Rupella, philos. Jahrb. 27, 461 ff., τοῦ 1911. — Τοῦ αὐτοῦ Die realdistiunctio von Wesenheit und Existenz bei J. v. Rup. σε Revue Thomiste 19, 89 ff. τοῦ 1911. — M. Kreutle, Unsterblichkeitlehre, σε Ph. Jahrb. 31, 368, τοῦ 1918.—Πβλ. Überweg—Geyer, σ. 735 καὶ M. de Wulf, Hist. de la philos. inéd. 1, 333 ff.

³ Οὗτως όνομάσθη ὑπὸ τοῦ ἴδρυτοῦ τοῦ τάγματος τῶν Φραγκισκανῶν
ὅτε παιᾶνα γοσήσαντα ὡς ἐκ θαύματος ἐθεράπευσεν.

Είς τὰς εἰωημένας χρονολογίας ἐπιφέρει μεταβολὴν ὁ *F. Pelster* «Li-